

Умови та необхідність створення Клубу спортивного волонтерства

Ірина Петренко

Харківська державна академія фізичної культури,
Харків, Україна

Мета: виявлення передумов створення клубу спортивного волонтерства.

Матеріал і методи: у дослідженні взяли участь 250 жителів міста Харкова. Використано аналіз літературних джерел та документів, опитування (анкетування), методи математичної обробки даних.

Результати: на основі отриманих в результаті опитування даних визначено соціальну потребу у підготовці спортивних волонтерів. Розроблено проект громадської організації «Клуб спортивних волонтерів».

Висновки: результати дослідження свідчать про те, що на сьогоднішній день існує потреба у створенні постійно діючої організації з підготовки спортивних волонтерів. Створення громадської організації «Клуб спортивного волонтерства» дасть можливість організовано та систематично проводити підготовку спортивних волонтерів завдяки розробці та впровадженню постійно діючої програми підготовки, сприятиме розширенню знань і досвіду спортивної волонтерської діяльності за рахунок застосування і закріплення їх на практиці, розвитку та підтримці спортивного волонтерського руху.

Ключові слова: волонтер, спортивна волонтерська діяльність, Клуб спортивного волонтерства, Школа спортивних волонтерів.

Вступ

Останнім часом в Україні спостерігається активізація волонтерського руху, який набуває важливого значення, зазвичай, в кризові періоди суспільного буття, сприяючи зняттю соціальної напруги шляхом підтримки найбільш знедолених категорій населення, «заповненню» недовіри соціальної політики, поширенню гуманістичних та альтруїстичних настроїв в суспільстві [3].

Поряд з розвитком соціальної волонтерської діяльності активно розвивається спортивне волонтерство. Найбільш масовий приклад залучення волонтерів в Україні до проведення спортивних заходів відбувся на «Євро-2012», на якому працювали 5,5 тисяч добровільних помічників. Сьогодні міжнародні спортивні змагання, такі як універсіади, турніри, чемпіонати, олімпіади, паралімпійські та дефлімпійські ігри важко уявити без чіткої організаційної структури, де особлива роль відводиться волонтерському руху.

Проаналізувавши теоретичні та практичні доробки з питань волонтерства, можна сказати, що сучасні дослідники в своїх роботах багато уваги приділяли соціальному волонтерському руху (І. Зверева (2004), Т. Лях (2009), А. Капська (2002)), окремі організаційні аспекти, основи управління діяльністю волонтерів були предметом вивчення О. Безпалько (2006), Н. Заверико (2004), деякі питання волонтерського руху в сфері фізичної культури та спорту висвітлені в наукових працях А. Бондар (2015), І. Когут (2010), В. Левків (2013), І. Петренко (2014).

Аналіз наукових досліджень та публікацій щодо волонтерської діяльності дозволяє стверджувати, що проблема організації саме спортивного волонтерського руху дотепер залишається недостатньо вивченою, що й обумовило вибір теми дослідження.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно Тематичного плану науково-дослідної роботи Харківської

державної академії фізичної культури на 2016–2018 рр. за темою 1.5. «Методологічні основи стратегічного розвитку сфери фізичної культури та спорту в регіоні» (державний реєстраційний номер 0113U004615), а також в рамках реалізації фундаментального наукового проекту на 2015–2017 рр. «Теоретико-методологічні основи розвитку неолімпійського спорту» (номер державної реєстрації 0115U002372, підтеми «Організаційно-управлінські, економічні та гуманітарні основи розвитку неолімпійського спорту в Україні», номер держреєстрації 0115U006861С).

Мета дослідження: виявлення передумов створення клубу спортивного волонтерства.

Завдання дослідження:

1. Визначити соціальну потребу в підготовці спортивних волонтерів.
2. Розробити проект громадської організації «Клуб спортивного волонтерства».

Матеріал і методи дослідження

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів; опитування (анкетування), методи математичної обробки даних.

Результати дослідження та їх обговорення

Волонтерський рух в Україні активно розвивається. Якщо в 2011 році, за оцінками ООН, волонтерський досвід мали лише 3–4 проценти, то за дослідженням компанії GfK Ukraine (яка спеціалізується на проведенні маркетингових досліджень по всій території України) у листопаді 2014 року такий досвід мали вже 23% українців, з яких 9% почали займатись волонтерством у період з листопада 2013 року. Більше половини українців (62%) визнає роль волонтерів у політичних змінах, а 81% схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства (рис. 1) [8].

Рис. 1. Кількість тих, хто займається волонтерською діяльністю в Україні

Останнім часом поряд з соціальним волонтерським рухом активно розвивається спортивне волонтерство [2; 5]. Щороку в різних країнах світу проводяться міжнародні змагання найвищого рангу, які давно перетворилися на спортивні видовища і приваблюють мільйони вболівальників, кількість добровільних помічників на яких обчислюється десятками, а іноді й сотнями тисяч. Зокрема, на Іграх Олімпіад у 2000 і 2004 роках було залучено близько 50 тисяч волонтерів, 2008 року – близько 100 тисяч волонтерів, у Ванкувері в 2010 р. у якості волонтерів знаходилося 18 тис. 160 чоловік, при цьому 20% волонтерів приїхали з інших регіонів Канади або з-за кордону, на Іграх Олімпіади в Лондоні в 2012 році – понад 75 тисяч волонтерів [4]. За даними Організаційного комітету «Ріо-2016», на XXXI літні Олімпійські ігри, в яких приймали участь 10 899 спортсменів із 206 країн світу, було залучено близько 70 000 волонтерів, при цьому заявки надійшли в кількості 242 757 тисяч від представників 192 країн світу. Кількість добровільних помічників, які обслуговували Олімпійські ігри – 45 000 чоловік, а Паралімпійські ігри – 25 000 чоловік [10].

В Україні згідно з «Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів на 2016 рік» Міністерством молоді та спорту, заплановано проведення більше 4000 заходів та змагань [9]. Серед них з найбільш значущих, які стали вже традиційними, що відбулися м. Харкові при активній участі спортивних волонтерів можна відмітити: III Харківський Міжнародний Марафон, 11-й «Велодень – 2016», II Фестиваль з бальних танців «Харківський вальс», 31-й Міжнародний легкоатлетичний марафон «Визволення», 3-й спортивний ярмарок «Харків – спортивна столиця», 2-денний Фестиваль бігу «STRONG RUN 2016» та ін. [6; 7].

Для того щоб з'ясувати зацікавленість населення щодо їх участі в підготовці, організації та проведенні спортивно-масових заходів різного рівня в якості спортивних волонтерів, нами було проведено опитування пересічних громадян, безпосередньо присутніх при проведенні цих заходів та небайдужих до спортивного життя міста. Результати опитування подано на рис. 2.

З рис. 2 видно, що найбільша кількість опитаних – 75% відповіли, що хотіли б стати спортивними волонтерами, але не мають достатньо професійних компетенцій, тобто практичного досвіду, умінь та знань при вирішенні поставлених завдань, при цьому недостатньо мотивованими себе вважають 25% респондентів.

На запитання «Чи готові вони пройти навчання стосовно підготовки їх в якості спортивних волонтерів?» більшість опитаних – 67% відповіли «так» (рис. 3).

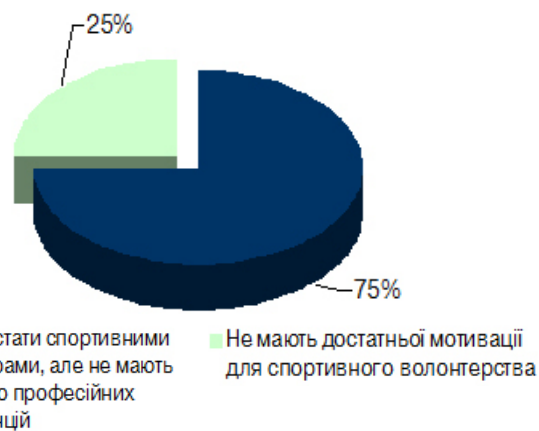

Рис. 2. Зацікавленість населення щодо участі їх в якості спортивних волонтерів

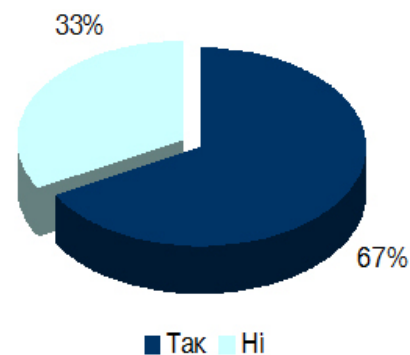

Рис. 3. Кількість респондентів, готових пройти навчання в якості спортивних волонтерів

Вищевикладене свідчить, що для активізації роботи в цьому напрямку назріла необхідність у створенні організації, яка об'єднала б усіх охочих бути спортивними волонтерами та всередині якої проводилось би їх навчання, теоретична та практична підготовка.

Подібний досвід цілеспрямованої підготовки спортивних волонтерів вже був. Так, на базі школи волонтерів «Довіра» з січня 2012 року проводилась підготовка спортивних волонтерів для проведення фінальної частини Чемпіонату Європи 2012 року з футболу в місті Харкові [1]. Але, на жаль, це носило одноразовий характер.

Отже, на сьогоднішній день не існує постійно функціонуючої організації, яка б займалась систематичною підго-

товкою спортивних волонтерів. Ми пропонуємо створити таку громадську організацію під назвою «Клуб спортивного волонтерства» (далі Клуб), в межах якого заснувати структурну одиницю, яка проводитиме навчання спортивних волонтерів – «Школа спортивних волонтерів» (далі Школа).

Важливість і необхідність створення Клубу полягає в тому, що участь у спортивному волонтерському русі допомагає сформувавши активну та свідому життєву позицію, виховати в підростаючому поколінні почуття патріотизму, сформувавши громадянську культуру. Саме спортивне волонтерство, в свою чергу, допоможе сприяти популяризації здорового способу життя в молодіжному середовищі.

Основні завдання Клубу:

- навчання навичкам волонтерської діяльності;
- розробка і впровадження постійно діючої програми підготовки спортивних волонтерів;
- розширення знань і досвіду спортивної волонтерської діяльності за рахунок застосування та закріплення їх на практиці;
- створення та постійний розвиток структури баз даних для використання волонтерами, благодійними організаціями на базі веб-сайту;
- розвиток та підтримка руху спортивного волонтерства;
- виховання стійкого інтересу до волонтерської діяльності.

Тривалість програми навчання – 3 місяці.

Планується, що *Програма підготовки* в Школі буде включати в себе наступні блоки: «Мотиваційний блок», «Командоутворення», «Лідерство», «Правові основи волонтерської діяльності», «Психологія спілкування», «Правила спортивного суддівства».

Членом Клубу може бути будь-яка людина, незалежно від віку, освіти, релігії, статі чи інших обставин, яка бажає пройти теоретичне і практичне навчання в «Школі спортивних волонтерів» для розвитку лідерських навичок, самореалізації, підвищення власної самооцінки та брати участь у підтримці, організації та проведенні спортивних заходів.

Залучення кандидатів для зарахування в Клуб буде здійснюватися через проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед молоді у вищих навчальних закладах, школах, училищах та серед населення м. Харкова.

Відбір у внутрішній актив буде проходити відповідно до «формальних критеріїв» у формі співбесіди. Формальні критерії відбору можуть бути наступними: вік, освіта; досвід роботи в громадській діяльності; результати громадської діяльності; прагнення кандидата до самовдосконалення, розвиток своїх навичок.

Для того щоб стати членом Клубу необхідно написати заяву встановленого зразка, після чого буде видаватись «Особиста книжка спортивного волонтера», в яку буде вноситись інформація про участь у заходах.

Формат роботи: теоретичне навчання відбуватиметься шляхом проведення лекцій, тренінгів, семінарів із залученням провідних фахівців галузі фізичної культури та спорту; практичне навчання: участь у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах, які проводяться в місті Харкові протягом календарного року відповідно до планів-календарів партнерів.

Керівні органи (члени правління) Клубу будуть займатися створенням сприятливих умов і відбором кандидатів

для зарахування. Їх діяльність визначатиметься наступними функціями:

- інформаційна (передбачає відповідальність за своєчасне отримання волонтерами необхідної інформації);
 - організаційна (передбачає проведення системної роботи відповідно до внутрішніх графіків роботи);
 - комунікативна (забезпечення та підтримка сприятливої психологічної атмосфери серед волонтерів, структурування командних відносин);
 - адміністративна (контроль);
- Форми заохочення активістів:*

1. Нагородження кращих спортивних волонтерів спеціальними дипломами та нагрудними значками;
2. Публікації інформації про кращих спортивних волонтерів у засобах масової інформації;
3. Висвітлення діяльності Клубу в Інтернет-просторі (блоги, твіттер, інстаграм, Фейсбук і т. д.)

Після закінчення навчання в «Школі спортивних волонтерів» будуть видаватися сертифікати міжнародного зразка, що дозволить волонтерам брати участь у міжнародних волонтерських програмах і проектах, брати участь у підготовці та проведенні змагань і заходів різного рівня не тільки в Україні, але і за її межами.

Очікувані результати.

Створення Клубу спортивного волонтерства сприятиме:

- створенню бази для організації та подальшого розвитку спортивного волонтерського руху;
- підвищенню ціннісного ставлення до здорового способу життя через волонтерську діяльність, культуру спілкування в соціумі;
- розвитку соціальної активності молоді;
- активному залученню населення до фізичної культури та спорту;
- співпраці з міжнародними волонтерськими організаціями;
- економії фінансових коштів на проведення спортивно-масових заходів.

Передбачувані партнери Клубу: Департамент у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради, Управління молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації, Харківське обласне вище училище фізичної культури та спорту, Всеукраїнська громадська організація «Поруч».

Таким чином, створення «Клубу спортивного волонтерства», дасть можливість координувати дії організаторів спортивно-масових заходів та охочих доєднатися до проведення цих заходів спортивних волонтерів, які матимуть спеціальну теоретичну і практичну підготовку.

Висновки

1. Результати дослідження свідчать про те, що на сьогоднішній день існує потреба у створенні постійно діючої організації з підготовки спортивних волонтерів. Так, 75% опитаних громадян хотіли б стати спортивними волонтерами, але не мають достатньо професійних компетенцій, тобто практичного досвіду, умінь та знань при вирішенні поставлених завдань, при цьому 67% респондентів готові пройти навчання в якості спортивних волонтерів.

2. Створення громадської організації «Клуб спортивного волонтерства» дасть можливість не лише залучити усіх бажаючих до волонтерського руху, а й організовано та систематично проводити підготовку спортивних во-

лонтерів завдяки розробці та впровадженню постійно діючої програми підготовки, сприятиме розширенню знань і досвіду спортивної волонтерської діяльності за рахунок застосування і закріплення їх на практиці, розвитку та під-

тримці спортивного волонтерського руху.

Перспективи подальших досліджень полягають у розкритті напрямків діяльності «Клубу спортивного волонтерства».

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що немає конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список використаної літератури

1. Бондарь А. С. Подготовка волонтеров в рамках Евро-2012 / А. С. Бондарь, Р. Исмаилов, В. Кречко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Х. : ХДАФК. – № 2. – 2010 – С. 149–152.
2. Бондар А. С. Роль спортивного волонтерства у житті студентів вищих навчальних закладів / А. С. Бондар, І. В. Петренко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2015. – № 6(50). – С. 40–43.
3. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадські практики: аналіз. доп. – К. : НІСД, 2015. – 36 с.
4. Левків В. Характеристика спортивного волонтерства як різновиду волонтерської діяльності / В. Левків, Т. Макуц // Спортивна наука України, 2013. – № 5(56), – С. 33–37.
5. Петренко І. В. Организация спортивной волонтерской деятельности студентов: Европейская инициатива / І. В. Петренко // Стратегічне управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт»: матеріали ІІ регіональної науково-практичної інтернет-конференції. – Харків : ХДАФК, 2014. – С. 96–103.
6. Петренко І. В. Развитие массовой физической культуры и спорта в м. Харькове / І. В. Петренко, Ю. М. Ждамірова // Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту в контексті 25-річчя незалежності України : Матеріали ІV регіональної науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. – Харків : ХДАФК, 2016. – С. 117–121.
7. Петренко І. Участь спортивних волонтерів при проведенні рекреаційних заходів / І. Петренко, А. Помазан // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Львів : ЛДУФК, 2016 – С. 187–192.
8. Школа волонтерів: Навчальний посібник / за заг. ред. Г. С. Скитьової [Авторський колектив: Брик Я. А., Говорун Н. В., Дементьев В. В., Лашук О. М., Мельник О. В., Потій О. В., Скитьова Г. С., Тищенко М. П.]. – К. : 2016. 166 с.
9. Міністерство молоді та спорту України (офіційний сайт). – Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua>
10. Олимпиада 2016 года в Рио-де-Жанейро (офіційний сайт). – Режим доступу : <http://www.olympic-champions.ru/olympic/rio-2016/>

Стаття надійшла до редакції: 09.11.2016 р.

Опубліковано: 31.12.2016 р.

Анотація. Петренко І. **Умови та необхідність створення Клубу спортивного волонтерства.** **Цель:** выявление предпосылок создания Клуба спортивного волонтерства. **Материал и методы:** в исследовании приняли участие 250 жителей города Харькова. Исполнялся анализ литературных источников и документов, опрос (анкетирование), методы математической обработки данных. **Результаты:** на основе полученных в результате опроса данных определена социальная потребность в подготовке спортивных волонтеров. Разработан проект общественной организации «Клуб спортивных волонтеров». **Выводы:** результаты исследования свидетельствуют о том, что на сегодняшний день существует потребность в создании постоянно действующей организации по подготовке спортивных волонтеров. Создание общественной организации «Клуб спортивного волонтерства» даст возможность организованно и систематически проводить подготовку спортивных волонтеров благодаря разработке и внедрению постоянно действующей программы подготовки, будет способствовать расширению знаний и опыта спортивной волонтерской деятельности за счет применения и закрепления их на практике, развитию и поддержке спортивного волонтерского движения.

Ключевые слова: волонтер, спортивная волонтерская деятельность, Клуб спортивного волонтерства, Школа спортивных волонтеров.

Abstract. Petrenko, I. **Conditions and need of creation of Club of sports volunteering.** **Purpose:** the identification of prerequisites of creation of Club of sports volunteering. **Material & Methods:** 250 residents of Kharkiv participated in the research. The analysis of references and documents, poll (questioning), methods of mathematical data processing were used. **Results:** the social need for training of sport volunteers is defined on the basis of the data obtained as a result of the poll. The project of public organization «Club of sport volunteers» is developed. **Conclusions:** the results of the research demonstrate that there is need for creation of the permanent organization for training of sport volunteers today. The creation of public organization «Club of sports volunteering» will give the chance orderly and systematically to carry out training of sport volunteers thanks to the development and deployment of the permanent program of preparation, will promote the expansion of knowledge and experience of sports volunteer activity due to application and their fixing in practice, development and support of the sports volunteer movement.

Keywords: volunteer, sports volunteer activity, Club of sports volunteering, School of sport volunteers.

References

1. Bondar, A. S., Ysmaylov, R. & Krechko, V. (2010), "Training of volunteers in the framework of the Euro-2012", *Slobozans'kij naukovno-sportivnij visnik*, No 2, pp. 149-152. (in. Russ)
2. Bondar, A. S. & Petrenko, I. V. (2015), "Rol sportyvnoho volonterstva u zhytti studentiv vyshchychykh navchalnykh zakladiv", *Slobozans'kij naukovno-sportivnij visnik*, No 6(50), pp. 40-43. (in. Ukr)
3. *Volonterskyi rukh: svitovyi dosvid ta ukraïnski hromadski praktyky* (2015), NISD, Kyiv, 36 p. (in. Ukr)
4. Levkiv, V. & Makuts, T. (2013), "Kharakterystyka sportyvnoho volonterstva yak riznovydu volonterskoi diialnosti", *Sportyvna nauka Ukrainy*, No 5(56), pp. 33-37. (in. Ukr)
5. Petrenko, I. V. (2014), "Orhanyzatsiia sportyvnoi volonterskoi deiatelnosti studentov: Evropeiskaia ynytyatyva", *Stratehichne upravlinnia*

rozvytkom haluzi «Fizychna kultura i sport»: materialy II rehionalnoi naukovy-praktychnoi internet-konferentsii, pp. 96-103 (in. Russ).

6. Petrenko, I. V. & Zhdamirova, Iu. M. (2016), "Rozvytok masovoi fizychnoi kultury i sportu v misti Kharkovi", *Stratehichne upravlinnia rozvytkom fizychnoi kultury i sportu v konteksti 25-richchia nezalezhnosti Ukrainy: Materialy IV rehionalnoi naukovy-praktychnoi internet-konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu*, pp. 117-121. (in. Ukr)

7. Petrenko, I. & Pomazan, A. (2016), "Uchast sportyvnykh volonteriv pry provedenni rekreatsinykh zakhodiv", *Problemy aktyvizatsii rekreatsino-ozdorovchoi diialnosti naseleння: materialy Kh Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. Uchastiu*, pp. 187-192. (in. Ukr)

8. Skytovoі, H. S., Bryk, Ia. A., Hovorun, N. V., Dementiev, V. V., Lashchuk, O. M., Melnyk, O. V., Potii, O. V., Skytova, H. S. & Tyshchenko, M. P. (2016), *Shkola volonteriv: Navchalnyi posibnyk* [School Volunteers: Training Manual], Kyiv, 166 p. (in. Ukr)

9. Ministry of Youth and Sports of Ukraine (official site), available at: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua>

10. Olympiada Manuscript in 2016 in Rio de Janeiro (official site), available at: <http://www.olympic-champions.ru/olympic/rio-2016/>

Received: 09.11.2016.

Published: 31.12.2016.

Петренко Ірина Вікторівна: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.

Петренко Ирина Викторовна: Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, Украина.

Iryna Petrenko: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str., 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0003-4252-1130

E-mail: ivpetrenko18@mail.ru

Бібліографічний опис статті:

Петренко І. Умови та необхідність створення Клубу спортивного волонтерства / Ірина Петренко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2016. – № 6(56). – С. 84–88. – doi:10.15391/snsv.2016-6.014